

(/)

🏠 (/) > 2. Verdenskrig (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Atlantvolden i Nordjylland

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/heinz-i-hitlers-luftwaffe>)

Atlantvolden i Nordjylland

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 6458

Del artikel: **f** ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/atlantvolden-i-nordjylland)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/atlantvolden-i-nordjylland](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/atlantvolden-i-nordjylland)) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/atlantvolden-i-nordjylland\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/atlantvolden-i-nordjylland\)\) **in**](http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

([\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/atlantvolden-i-nordjylland&title=\]\(http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/atlantvolden-i-nordjylland&title=\)\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-</p></div><div data-bbox=)

Jens Andersen m.fl.

ATLANTVOLDEN I NORDJYLLAND bd. I-II

Udgivet af Museum Thy, Vendsyssel Historiske Museum,

Nordjyllands Kytsmuseum, Aalborg Universitet 2018. 320 + 280 sider. Illustreret 499 kr.

Tre museer og Aalborg Universitet bag storværk

Nordjyllands kyster bærer med de mange betonbunkere stadig tydeligt præg af den tyske besættelse fra 1940 til 1945. Bunkerne er resterne af den befæstningslinje, som under betegnelsen "Atlantvolden" strakte sig langs det europæiske kontinents kyster fra Nordnorge til den spanske grænse. Det foreliggende gennemillustrerede tobindsværk er resultat af tre års samarbejde mellem Museum Thy, Nordjyllands Kystmuseum, Vendsyssel historiske Museum og Aalborg Universitet. De fire forfattere: Jens Andersen, Henrik Gjøde Nielsen, Chrestina Dahl og Knud Knudsen står som bidragsydere i en række selvstændige emneopdelte kapitler i andet bind, mens Jens Andersen er eneforfatter til det første.

Første bind med militært fokus

Første bind med undertitlen "Hitlers krig og befæstningen af Nordjylland" beskæftiger sig med den militære del af Atlantvolden i Nordjylland, der her er defineret geografisk som landsdelen nord for Limfjorden. Bindet omhandler befæstningens historie fra iværksættelse af Weserübung og ankomsten af de første tyske tropper til Aalborg og videre til kysten allerede 9. april, hvor opstilling af artilleri og støttepunkter straks blev sat i arbejde. Dette for at beskytte kommunikationslinjerne og skibsfarten med forsyninger og troppetransporter til Norge med bl.a. minefelter og artilleri. Med tiden gik udbygningen slag i slag gennem besættelsesårene. Primært med Hanstholm fæstningen og dens store skibskanoner. Sekundært derefter med en række støttepunkter, radaranlæg og stillinger langs vestkysten og ved dens havne i stadig udbygning for at beskytte Det tredje Riges nordflanke. Læseren føres her ind i den enkelte bunkers anatomi og funktion. Der fortælles fx om teknikken ved støbning af bunkerne, som snart blev serieopført som en slags typehuse (Regelbau) i variationer tilpasset det enkelte områdes geografi og terræn. Et kapitel gennemgår instruktivt funktionerne i et enkelt støttepunkt via de enkelte bunkere, deres bemanning og placering af pigtrådsspærringer, minefelter og skyttegrave med våbentyper. Herved gives læseren et indblik i den samlede funktion for hele komplekset ved en eventuel invasion. I et andet kapitel fortælles om taktikken til imødegåelse af landgangen. En taktik, der undergik ændring fra et organiseret modangreb med mobile reserver til prioritering af en nedkæmpning af invasionsstyrken direkte på stranden i og med Feltmarskal Rommels erfaringer. Yderligere tilkommer kapitler om den stadige udbygning af Atlantvolden i Danmark efter invasionen i Frankrig 1944, hvor støttepunkter og kystbatterier nu yderligere opførtes på Kattegatkysten fx ved Frederikshavn, Hals og Aalbæk. Første bind afsluttes af et kapitel om Værnemagtens afmarch, minerydningen og afmonteringen efter kapitulationen og en detaljeret en for en gennemgang af 50 støttepunkter og batterier med antal bunkers med art, bevæbning og kort over deres fordeling i landskabet. Yderligere er der ordforklaring om strukturering af militære enheder og udbyggende omtale om de enkelte våbentyper.

2. bind om menneskene, sporene og eftertiden

2. del – med undertitlen "Mennesker og efterliv" - er opbygget i selvstændige kapitler og omhandler fx: "De byggede" om bunkerarbejderne, deres arbejdsforhold, fagforeningernes rolle, spillet om de høje lønninger, priskontrol og myterne om sabotage. Hertil kommer "Livet i skyggen af Atlantvolden - civilsamfund og Værnemagt", som omhandler de tyske soldaters forhold til lokalbefolkningen i Besættelsens hverdag. Et forhold, der de første år forløb i venskabelighed, men, som krigen gik, blev anspændt. Derunder fortælles fx om indkvartering og tvangsforflytning - især i Hanstholm. Herefter følger kapitler om forsvarsværkernes anvendelse efter krigen som danske Nato støttepunkter rettet mod fjenden i øst - især centreret om Bangsbo fortet ved Frederikshavn og værkerne ved Hals. Afslutningen udgøres af kapitler om bunkernes gradvise overgang fra være skamletter til kulturminde i landskabet fra 1945 til i dag. Herunder er der et kapitel om brug til ikke militære formål svingende fra redskabsrum til diverse opbevaring, lagring af ost til restauranter og kunstværker med bl.a. graffiti bemaling, filmkulisser som i den velkendte "Olsenbanden i Jylland", dekoration og selvfølgelig bunker-museer som fx i Hanstholm.

Unikt illustrationsmateriale og udførlig kildeangivelse mv.

Værket er gennemillustreret med samtidige s/h fotos plus kort og en mængde instruktive funktionsskitser af støttepunkter, bygninger og indtegning af kanonrækkevidder og minefelter. Hertil kommer fotos af fæstningsværkerne, som de tager sig ud i dag - ofte i form af indbydende atmosfæremættede dobbelttopslag, hvor både fotokunst og naturomgivelser får deres. Overalt suppleres i begge bind med righoldig angivelse af kilder og litteratur.

Vurdering, konklusion og målgruppe

Værket udgør et væsentligt stykke danmarkshistorie ikke bare af interesse for lokalområde. Målgruppen er primært de videregående interesserede, men fremstillingen har også bredt bud til mange øvrige besættelsesinteresserede. Der er tale om en grundig og bred skildring af Atlantvoldens funktion, opbygning og funktion fra april 1940 op til Befrielsen og den gradvise afmonteringen i årene derefter. Yderligere trækkes fine gennemresearchede perspektiver angående funktion og anvendelse i både Nato regi og det danske forsvar i efterkrigstiden. En anden stor force er værkets værdi i at være en samlet behandling af befæstningen i hele den nordjyske landsdel frem for - som meget af den øvrige litteratur - ofte at være centreret om de enkelte forsvarsværker.

Særlig opmærksomhed fortjener det indbydende fint afbalancerede illustrationsmateriale, som foruden den samtidshistoriske atmosfære også fanger emnet fra en fotokunstnerisk vinkel, der viser bunkerne, som de tager sig ud i landskaberne i dag. Herved understøttes også på bedste vis værkets kulturhistoriske vinkel i det lidt løst strukturerede kapitel "Fra skamletter til kulturminde" med pluk fra kilder, artikler og løst og fast om synet på bunkerne i landskabet og i museumsregi m.m. fra 1945 op til i dag. Bunker- og besættelsesturismen får også sit, idet værket sideløbende kan udgøre en fin guide til overblik ved besøg i områderne.

Fremstillingen tenderer qua forskervinklen ofte det tørre og faktamættede, men kommer godt omkring emnet. Værket som helhed fremstår gennemresearchet og er holdt særdeles godt op i samspil med både den militærhistoriske udvikling i 2. Verdenskrig og den danske besættelsehistoriske ramme. Særligt kan her fx fremhæves gennemgangen af støttepunkterne lokalitet for lokalitet og "Et støttepunkts anatomi" - et kapitel med eksemplificering af militærtaktikken og dens funktion i invasionsforsvaret. Også stoffet om bunkerskonstruktionerne, de danske arbejdere og deres særlige arbejdsforhold giver et fint indblik, der bl.a. også punkterer myterne om sukker i cementen og decideret sabotage. Sidst men ikke mindst får lokalhistorien også sit i kapitlet "Livet i skyggen af Atlantvolden" som beskæftiger sig med forholdet mellem civilbefolkningen og værnemagten. Et fint kapitel, som er udbygget og almengjort med eksempler fra erindringer og enkeltepisoder i lokalområderne.

[Historie-online.dk, den 8. januar 2019]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/heinz-i-hitlers-luftwaffe>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/berlins-undergang>) (<http://www.historie-online.dk/boger/da-krigen-kom-tilbage>) (<http://www.historie-online.dk/boger/grossman-dagboegerne-1941-45>)